

ТАҚРИЗИ

Муқарризи расмӣ ба кори диссертатсионии Сафарзода Мунир Ватан дар мавзуи «Назария ва амалияи андрагогика дар низоми тақмили тахассуси кадрҳои педагогӣ дар шароити нави Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод гардидааст.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ:

Мавзӯ ва муҳтавои таҳқиқоти диссертатсионӣ ба самтҳои зерини шиносномаи ихтисоси илмии 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мувофиқ мебошанд: ба банди 1. Методологияи таҳқиқотҳои педагогӣ, корҳои таҳқиқотӣ дар рушди илми педагогика, ҳамбастагӣ ва татбиқпазирии онҳо; усулҳои таҳқиқотҳои педагогӣ; ба банди 6. Концепсияи таҳсилот (сифати таҳсилот ва арзёбии он, равандҳои инноватсионӣ дар таҳсилот); ба банди 7. Педагогикаи амалӣ (ҷамъбастанкунии таҷрибаи пешқадам; ҳаракати инноватсионӣ дар таҳсилот; фаъолияти таҷрибавии муассисаҳои таълимӣ).

Мубрама будани мавзуи диссертатсия:

Мубрамии мавзуи таҳқиқотии Сафарзода Мунир Ватан дар он аст, ки масъалаи таҳқиқнамудаи муаллиф яке аз мавзӯҳои муҳими педагогикаи муосир ба ҳисоб рафта, корҳои дар ин ҷода ба анҷомрасонидашуда дар ислоҳоти ҷомеа ва низоми маориф ҳамчун ҷузъи пешбарандаи он, пеш аз ҳама, сифати нави фаъолияти педагогӣ ва тағйир додани шуури шахсоне, ки ба ислоҳоти маориф нигоҳи тоза доранд, тақозо мекунад ва ин нуктаро муаллифи диссертатсия низ хеле хуб дарҷ кардааст. Дар шароити нави зудтағйирёбанда нақши таҳсилоти калонсолон дар саросари кишварҳои ҷаҳон нисбати воридшавии таълимгирандагон ба фазои таълиму омӯзиш ва дарки амиқи фаъолнокии равандҳои инноватсионӣ муҳим арзёбӣ мегардад ва ислоҳоти низоми маориф ҳамчун ҷузъи пешбарандаи ҷомеа, пеш аз ҳама, сифати нави фаъолияти педагогӣ ва тағйир додани шуури шахсонро, ки ба ислоҳоти маориф нигоҳи тоза доранд, тақозо мекунад. Дуруст аст, ки бидуни омӯзгори фаъол ва эҷодкор, ки афзалиятҳои фаъолияти касбӣ ва рушди худро мустақилона муайян карда тавонад, гузариш аз таълими анъанавӣ ба низоми ба хонанда нигаронидашуда ва ба муносибати босалоҳият нигаронидашуда, ғайриимкон аст.

Аз ҷониби муҳаққиқ ба роҳ мондани таҳлили таҷрибаи пешқадами тақмили ихтисоси кормандони соҳаи маориф, инчунин, таҳқиқоти назариявӣ оид ба ин масъала гувоҳӣ медиҳад, ки дар низоми тақмили

ихтисоси омӯзгорон тағйироти назаррас ба амал меоянд, ки дар натиҷа мақсад, мазмун, усул ва шаклҳои раванди тақмили ихтисос тағйир меёбанд. Дар робита бо ин, муҳаққиқ бо дарназардошти зарурати ба вучуд овардани шаклу усулҳои нави таълими калонсолон фаъолияти низоми тақмили ихтисоси кормандони соҳаи маорифро дар иртибот бо рушди андрагогика нишон дода, роҳу усулҳои нави ҳалли ин масъаларо пешниҳод мекунад.

Вобаста ба таҳлили таърихи ташаккул ва инкишофи таълими инсон омӯзиш бояд пайваста ва муттасил сурат гирад ва андрагогика ҳамчун як қисми илми педагогикаи муосир ба ин мақсад нигаронида шуда, масъалаҳои назариявӣ амалии таълим, омӯзиш ва тарбияи насли калонсолро дар тӯли тамоми умр дар бар мегирад. Ба қавли муаллифи диссертатсия, андрагогикаро ба маънои васеаш ҳамчун илми худшиносии шахсии инсон дар тамоми умр фаҳмидан мумкин аст ва одатан, қисме аз одамон дар синни ҷавонӣ дониши васеъ гирифта, қисмати дигар тадриҷан, давра ба давра дар давоми умри худ дониш, таҷриба, малака ва салоҳият ба даст меоранд. Барои рушди шахсият, пайдо кардани мавқеи шахс дар ҳаёт ва дарк намудани дониш ва иттилооти зеҳнии шахс андрагогика ҳамчун илм ёрӣ расонида, мавқеи ӯро дар ҷомеа пайдо мекунад.

Тавре муаллиф дуруст қайд кардааст, вазифаи асосии андрагогика мувофиқи маънои аслиаш роҳнамоии калонсолон буда, барои рушди ҳамаҷонибаи маърифатӣ-зеҳнии онҳо роҳ мекушояд ва аз ҳамин хотир, солҳои охир дар соҳаи таълими калонсолон ҳамчун талаботи нави таҳсилот ташаккул ёфта, илми нави андрагогикаро ба миён овард, ки имрӯз босуръат рушду нумӯш карда истодааст. Вобаста ба ин, асосҳои андрагогӣ ва усулҳои технологияи таълими калонсолон дар марҳилаи таҳаввул ва ташаккул қарор дошта, дар тамоми самтҳои соҳаи маориф таъсири мусбӣ мерасонад. Мувофиқи ақидаи довталаб, андрагогика пайдоиши низоми ҳамоҳангшудаи илмӣ ва мақоми ниҳоеи худро ҳамчун яке аз илмҳои мустақили таълимӣ ҳанӯз ба пуррагӣ касб накарда, асосҳои назариявӣ ва илмӣ-методологии он натанҳо дар ҷумҳурии мо, балки дар кишварҳои хориҷ низ ҳануз мавриди омӯзиш ва таҳқиқи васеъ қарор наёфтааст ва аз ин лиҳоз, гузориши мантиқии масъала ва таҳқиқу баррасии ҳамаҷонибаи илмӣ-назариявӣ он муҳим ва мубрам будани мавзӯи диссертатсияи довталабро тақозо мекунад.

Раванди ислоҳоти соҳаи маорифи кишвар аз тамоми кормандони соҳа дарки баланди масъулиятшиносӣ ва тавачҷӯҳи бештар додан ба масъалаҳои муҳими таълим ва омӯзиш, ки дар шахс қобилияту малакаҳои коммуникативӣ, эҷодкорӣ, ҳамкорӣ, таҳлил ва хулосабарориро ташаккул медиҳанд, талаб мекунад. Барои рушди ин малакаҳои ҳаётӣ банақшагирии

дурусти чараён ва баргузорию омӯзиши калонсолон дар муассисаҳои тақмили таҳассуси кормандони соҳаи маориф мусоидат мекунад.

Бо иброд доштани андешаҳои мазкур мехоҳем қайд намоем, ки мавзӯи барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихобнамудаи довталаб – «Назария ва амалияи андрагогика дар низоми тақмили таҳассуси кадрҳои педагогӣ дар шароити нави Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар шароити кунунӣ хеле муҳим арзёбӣ мегардад. Аҳамияти назариявӣ амалии мавзӯ бо дарназардошти талаботи замон ба рушди касбии кадрҳои педагогии кишвар мусоидат намуда, боиси боло рафтани сифати таълиму тарбия дар муассисаҳои таҳсилоти умумии кишвар мегардад.

Вобаста ба ин, таҳқиқоти мавриди баррасӣ қарордоштаро мубрам, саривақтӣ ва мувофиқ ба талаботи кунунии таҳсилот ҳисобида, зарур будани онро барои тақмили таҳассуси омӯзгорон махсус қайд намоем.

Дарачаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд:

Диссертатсияи Сафарзода Мунир Ватан тамоми ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии масъалаҳои таҳқиқшавандаро фаро гирифта, вазифаҳо ва фарзияҳои илмии диссертатсия тасдиқи худро ёфтаанд. Таҳлили натиҷаҳои таҳқиқотӣ ва озмоишии дар диссертатсия бадастовардаи муаллиф собит месозанд, ки довталаб ба вазифаҳои гузошташудаи диссертатсия ноил гаштааст. Фаъолиятҳои анҷомдодаи муаллифи диссертатсия бозгӯи дар амал тасдиқ шудани фарзияҳои пешниҳоднамуда буда, дар умум исботи ба мақсади гузошташуда расидани ӯ мебошад.

Навгонии илмии таҳқиқот дар асоси таҳлили назарияҳои илман асосёфтаи мутаҳассисони ин соҳа ва вазъи кунунии таълиму тарбия дар самти омӯзиши калонсолон таҳия гаштаанд. Таҳлили натиҷаи корҳои таҳқиқотӣ, ҳулосаҳо ва тавсияҳои методии бадастовардаи муаллиф собит месозанд, ки аз ҷониби ӯ корҳои зерин ба анҷом расонида шудаанд: аввалин маротиба дар низоми соҳаи маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқоти проблемаи асосҳои андрагогии таълим гузаронида шудааст, ки натиҷаҳои таҳқиқро барои рушди минбаъдаи таҳқиқот дар соҳаи таълими калонсолон истифода бурдан мумкин аст; давраҳои рушди таълими андрагогии калонсолон муайян карда шуда, сохтори хронологии он таҳия гардидааст; заминаи назариявӣ оид ба ташкили амалии таҳқиқоти илмӣ дар соҳаи таҳсилоти ғайрирасмӣ ва андрагогика муайян карда шудааст; механизми омода кардани ҳайати кории илмӣ ва таълимӣ дар низоми тақмили ихтисос ва азнавтайёркунии ҳайати педагогӣ коркард карда шудааст; амсилаҳои фаъолияти дастурдиҳандаи андрагог асоснок карда шуда, малакаҳои асосӣ, дониш, сифат, салоҳиятмандии педагогии ӯ муайян карда шудааст, ки ин

усули фаъолияти андрагог аз салоҳияти анъанавии омӯзгор-педагог фарқ мекунад; методология, назария ва самтҳои, ки нақши таҳсилоти ғайрирасмиро дар низоми тақдими ихтисос тавсиф мекунанд, муайян карда шудааст; дар асоси таҳқиқоти илмии ватанӣ ва хориҷӣ консепсияҳои назариявии фазои концептуалии таълими ғайрирасмии кадрҳои педагогӣ мурағаб карда шудааст.

Қайд кардан зарур аст, ки дар ҳамбастагӣ бо навгонҳои илмии диссертатсия, дар асоси ақидаи назарияҳои бунёдӣ ва ҳулосаҳои, ки дар шакли таҷриба санҷида шудааст, монография, дастурҳои таълимӣ-методӣ, барномаҳои курсҳои тақдими ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф, мақола ва фишурдаҳои илмӣ таҳия гардидааст, ки онҳоро дар амалияи педагогӣ ба таври васеъ истифода бурдан мумкин аст.

Дар баробари ин, дар қорҳои таҳқиқотӣ-озмоишӣ ва нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшавандаи диссертатсияи Сафарзода Мунир Ватан масъалаҳои ташаккули малакаи маҳорат ва сифати андрагог-омӯзгор ҳалли фасли худро ёфтаанд, масалан:

- қайд гардидааст, ки сохтори хронологии андрагогика ҳамчун илм дар бораи таҳсили калонсолон, ки дар байни илмҳои марбут ба таълим нисбатан нав буда, ба ҳадафҳои таълиму тарбияи калонсолон нигаронида шудааст;

- шарҳ дода шудааст, ки давраҳои ташаккули андрагогика ҳамчун илми мустақил, моҳият, фарқият ва умумияти илмҳои мухталиф дар бораи инсон (фалсафа, ҷомеашиносӣ, психология) ва маориф (педагогика, иқтисод, фалсафаи таълим, сотсиологияи таълим) мебошанд;

- нишон дода шудааст, ки барои андрагогика ҳафт мавқеи оғоз вучуд дорад:

1) хонандагони калонсол ба мустақилият, худидоракунии мекӯшанд ва худро чунин эътироф мекунанд;

2) таҷрибаи ҳаётӣ доранд, ки он ҳамчун манбаи муҳими таълим истифода мешавад;

3) барои ҳалли мушкилоти муҳими ҳаётӣ омӯзонида шудаанд;

4) ба истифодаи мустақими малакаҳо, донишҳо ва сифатҳои ҳосилшуда таъям мекунанд;

5) фаъолияти таълимӣ тавассути омилҳои муваққатӣ, фазоӣ, дохилӣ, касбӣ ва иҷтимоӣ роҳандозӣ мегардад;

6) дар раванди таълим нақши роҳбарикунанда доранд;

7) раванди таълим дар шакли фаъолияти муштаракӣ хонандагон ва педагогҳо дар ҳама марҳилаҳои омӯзиш таъмин мегардад.

- танзими ташкили фаъолияти омӯзандаи калонсол ва мураббиро барои чорӣ намудани таълим аз рӯйи панҷ хусусияти асосӣ гурӯҳбандӣ карда, қайд кардааст, ки ин амсила аз амсилаи педагогии таълим фарқиятҳои худро дорад:

- худогоҳии хонанда;
- таҷрибаи хонанда;
- ҳавасмандӣ ва ҳадафҳои таълими хонандаи калонсол;
- истифодаи донишҳои азхудкардаи хонанда;
- малакаҳо ва сифатҳо;
- иштирок дар ташкили раванди таълим.

- амсилаи таълими калонсолон ба принципҳои асосии андрагогии таълим, ки ба таври мухтасар ифода шудаанд, ба афзалияти фаъолияти мустақилонаи калонсолон, фаъолияти муштараки онҳо ва педагог, вобастагӣ аз таҷрибаи хонанда, фардикунонӣ, низомӣ, контекстуалӣ, интихобӣ, воқифии маърифатӣ, таҷдиди натиҷаҳои омӯзиш ва рушди эҳтиёҷоти таълимӣ асос ёфтааст;

- шарҳи масъалаи методологияи таълими калонсолон ҳамчун низоми аз ҷиҳати илмӣ асоснокшудаи амалҳои хонандагони калонсол ва педагогҳо, ки барои ноил шудан ба мақсадҳои таълимӣ кӯмак мерасонад, дода шудааст ва он ба ақидаи муаллиф дар амалия аз ҷониби хонандагони калонсол ва педагогҳо (андрагогҳо) дар шакли амалиёти муайян, амалҳо ва вазифаҳои техникӣ дар ҳар яке аз шаш марҳилаи чараёни таълим иҷро карда мешавад ва ин низоми амалҳо ва вазифаҳои хонандагону педагогҳо аз амсилаи педагогии таълими анъанавӣ фарқ мекунад;

- коркард ва пешниҳоди амсилаҳои фаъолияти дастурдиҳандаи андрагог, малакаҳои асосӣ, дониш, сифат, тамоюлоти арзиши педагогии ӯ дар чараёни такмили тахассуси омӯзгорон;

- тавсифи масъалаи технологияи оmodасозии омӯзгор-андрагоги салоҳиятнок, ки ба коркарди механизми баландбардории малакаҳо, дониш ва сифатҳои касбии омӯзгорон мусоидат менамояд.

Аз ҷониби доктараб нуктаҳои илмии зерин ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, ки моҳият, мундариҷа ва мӯҳтавои кори диссертатсиониро инъикос намуда, натиҷаҳои бадастомадаро баррасӣ мекунад. Нуктаҳои илмии диссертатсия масъалаҳои зеринро дар бар мегиранд: шарҳи васеи мафҳуми таҳсилоти ғайрирасмӣ ва дар ин замина ошкор кардани ақидаҳои, ки баҳри татбиқи як қатор муносибатҳои методологӣ аз рӯйи консепсияи таҳсилоти калонсолон мусоидат намуда, имкон фароҳам меорад, то ҷанбаҳои гуногуни таҳсилоти ғайрирасмӣ муайян карда шуда, ҳамчун як шакли фаъолияти коммуникатсионӣ дар раванди таълим баррасӣ гарданд;

хамоҳангсозии ҷанбаҳои назариявӣ, ки дар илми педагогика барои рушди муносибати андрагогӣ дар таълими калонсолон ва таҳсилоти ғайрирасмӣ муайян гардидааст; шарҳу тавзеҳ ёфтани асоснокии методологияи калидии истифода шудани назарияи фалсафӣ ва антропологияи муошират барои эҷоди ҷанбаҳои назариявӣ таҳсилоти ғайрирасмӣ, ки тибқи он таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ муқаррар шудааст; таҳлилу баррасии ҷузъҳои таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ ва муайян кардани смаранокии он дар раванди ба роҳ мондани омӯзиши калонсолон-омӯзгорон; ҳамчун асос ба назар гирифтани ва пешниҳод кардани роҳҳои таҷзияи се гурӯҳи принсипҳо ва имкони онҳо дар ба назар гирифтани ҷанбаҳои методологияи ташкилӣ ва ҳам дидактикии омӯзиш барои дониши нави назариявӣ таҳсилоти ғайрирасмӣ; таҳлил ва баррасӣ намудани ҷузъҳои назарияи таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ дар заминаи антропологияи фалсафӣ ва пешниҳоди муфассали масъала; таҳлил ва мавриди омӯзиш қарор додани муносибатҳои методологӣ, қонуниятҳо, омилҳо, тамоюлҳо, самтҳо ва масъалаҳои марбут ба таълими ғайрирасмӣ ва мавриди омӯзиш қарор додани он; асоснок кардан ва нишон додани ҷанбаи дидактикии таҳсилоти ғайрирасмӣ аз ҷиҳати назариявӣ асоснок гардида ва таъсири он ба интихоби усулҳо, технологияҳо ва роҳҳои ташкили чараҳои таълими педагогон.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда:

Сафарзода Мунир Ватан дар диссертатсия адабиёти илмии соҳаи методика, педагогика ва психологияро мавриди таҳқиқ қарор дода, моҳияти онҳоро дар соҳаи андрагогика ва механизми амалигардонии он дар низоми тақмили таҳассуси кадрҳои педагогӣ зимни ба роҳ мондани корҳои таҷрибавию озмоишӣ асоснок кардааст.

Ҷиҳати арзишманди таҳқиқоти диссертатсионии Сафарзода Мунир дар он аст, ки ӯ дар рисола масъалаи ташаккули малакаҳои андрагогӣ ва механизми амалигардонии он дар низоми тақмили таҳассуси кадрҳои педагогӣ, таҳияи технологияи амалигардонии андрагогика дар низоми тақмили таҳассус, муайян кардани муқаррароти ибтидоии муносибатҳои методологӣ ба таълими калонсолон, таҳияи дастгоҳи концептуалии андрагогика, таҳияи муқаррароти асосии технологияи таълими калонсолон, таҳияи талаботи асосӣ ба салоҳияти андрагог ва мундариҷаи таълими устоди андрагог ҳам аз таҷрибаи муҳаққиқони хориҷӣ ва ҳам аз дидгоҳи олимони варзидаи ватанӣ омӯхта, барои исботи андешаҳои худ фикру

мулоҳизаҳои хеле зиёду арзишмандро овардааст ва онҳоро ҳаматарафа таҳлил ва коркард намудааст.

Муҳаққиқ натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомдодаи худро дар интишороти зиёди расонаҳои соҳавӣ, дар шакли хулосаҳо ва тавсияҳои методӣ омода ва пешниҳод кардааст, ки дурустиву эътимоднокии навгонҳои илмӣ, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаву тавсияҳои пешниҳодкардаи муаллифро ба таври равшан исбот месозад.

Муаллифи диссертатсия дастовардҳои таҳқиқоти худ, ҳадафу вазифаҳо, предмет ва мантиқи таҳқиқотро дар асоси таҳлили манбаҳои гуногуни иттилоотӣ, методӣ, педагогӣ, психологӣ, методологияи илмӣ, истифодаи моҳиронаи методҳои таҳқиқотӣ ва таҷрибаи шахсӣ таҳия ва баррасӣ намудааст, ки арзиши баланди илмӣ ва амалӣ доранд. Натиҷаҳои пажӯҳиши илмии довталабро метавон чунин арзёбӣ кард:

- асосноксозии назариявӣ ва методологияи ғояҳо ва пешниҳодҳо;
- истифодаи низоми муносибатҳои методологӣ оид ба рушди назарияи таълими ғайрирасмӣ;
- истифодаи маҷмӯи усулҳои иловагии таҳқиқотии мувофиқ ба ҳадаф, гипотеза, вазифа ва роҳҳои ҳалли мушкилот;
- асоснокӣ ва заминаҳои озмоишии таҳқиқоти дииссертатсионӣ;
- гуногунии усулҳо ва воситаҳои фаъолияти таҷрибавӣ;
- муқоисаи натиҷаҳо бо таҷрибаи васеи тақмили ихтисос дар низоми таҳсилоти расмӣ ва ғайрирасмӣ, маълумоте, ки дар таҳқиқоти қаблӣ ба даст омада буд;
- озмоиши васеъ ва татбиқи натиҷаҳои бадастомада дар амалияи педагогӣ дар минтақаҳои гуногуни Тоҷикистон.

Сафарзода Мунир Ватан корҳои таҳқиқотӣ-озмоишии худро дар базаи марказҳои таълими калонсолон, филиалҳои Донишкадаи ҷумҳуриявӣ тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф дар минтақаҳои Кулоб ва Бохтари вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон (иштирокчиёни таҳқиқот омӯзгорони фанҳои гуногун, роҳбарони хадамоти методӣ, роҳбарони муассисаҳои таълимӣ, андрагогҳои вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо фарогирии умумии зиёда аз 1800 нафар пурсидашудагон) гузаронида, натиҷаҳои онро дар семинарҳои илмию амалӣ ва методии филиали Донишкадаи ҷумҳуриявӣ тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф дар шаҳри Кӯлоб, ҷаласаҳои кафедраи педагогика, психология ва методикаи таълими филиали мазкур ва дар конференсҳои ҳамасолаи илмию амалии ҳайати профессорону омӯзгорони Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ мавриди муҳокима қарор додааст. Бо ин муҳаққиқ имкон ба даст овардааст, ки

натичаҳоро на барои як минтақа, балки барои низоми такмили ихтисос дар қисми зиёди қаламрави кишвар муайян намояд.

Тасдиқи мазмуну мӯҳтавои рисола ва натиҷаҳои таҳқиқотӣ-озмоишӣ дар семинару конференсияҳо, мизҳои мудаввар, семинарҳои омӯзишӣ курсҳои сайёр, ки дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ва Филиали Муассисаи давлатии «Донишкадаи ҷумҳуриявӣ такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф» дар минтақаи Кӯлоб ба амал бароварда шудаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо:

Натиҷаҳои таҳқиқот аз арзиши илмӣ, амалӣ ва навгонии илмии таҳқиқот бар меояд, ки муаллиф дар ин бора корҳои зиёдеро ба анҷом расонидааст. Нуқтаҳои қайднамудаи ӯ фарогири ҷанбаҳои гуногуни ташаккули фаъолияти андрагог-омӯзгор буда, масъалаҳои зеринро дар бар мегиранд:

- васеъ гардидани мафҳуми таҳсилоти ғайрирасмӣ, ошкор кардани таҳаввулоти ғояҳои, ки баҳри татбиқи як қатор муносибатҳои методологӣ аз рӯйи концепсияи таҳсилоти калонсолон мусоидат намуда, имкон фароҳам меорад, то ҷанбаҳои гуногуни таҳсилоти ғайрирасмӣ муайян карда шуда, бо таъба ба назарияи фалсафӣ ва антропологии муошират ҳамчун як шакли фаъолияти коммуникатсионӣ дар раванди таълим баррасӣ гарданд;

- пешниҳод кардани назарияи таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун ҳамоҳангсози ҷанбаҳои назариявӣ, ки дар илми педагогика барои рушди муносибати андрагогӣ дар таълими калонсолон пешбинӣ шудааст;

- ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ доништа шудани таҳсилоти ғайрирасмӣ, ки дар он назарияи фалсафӣ ва антропологии муошират ба сифати методологияи калидӣ тавсиф шуда, он барои эҷоди ҷанбаҳои назариявӣ таҳсилоти ғайрирасмӣ асоснок карда шудааст;

- муайян ва мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додани ҷузъҳои таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ (робита, мақсад, мавзӯи муошират, эҳтиётот ба муошират, ҳавасмандии коммуникативӣ, фаъолияти коммуникатсионӣ, вазифаҳои коммуникатсионӣ, воситаҳои алоқа, воситаҳои коммуникатсионӣ);

- нишон додани моҳияти се гурӯҳи принципҳо (андрагогӣ, эвтагологӣ, принципҳои таҳсилоти инноватсионии муттасил) ва ҳамчун асос ба назар гирифтани ҷанбаҳои методологияи ташкилӣ ва дидактикии омӯзиш барои ба даст овардани дониши нави назариявӣ таҳсилоти ғайрирасмӣ;

- мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор додани ҷузъҳои назарияи таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ дар заминаи

антропологияи фалсафӣ муносибатҳои методологӣ, қонуниятҳо, омилҳо, тамоюлҳо, самтҳо ва масъалаҳои марбут ба таълими мазкур;

- аз ҷиҳати назариявӣ асоснок кардани ҷанбаи дидактикии таҳсилоти ғайрирасмӣ ва нишон додани таъсири он ба интихоби усулҳо, технологияҳо ва роҳҳои ташкили ҷараёни таълими педагогон.

Натиҷаҳо, роҳу усулҳо ва технологияи коркарду санҷидашудаи аз тарафи муаллиф пешниҳодгардида метавонанд дар раванди ба роҳ мондани курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон, баланд бардоштани сатҳу сифати касбии онҳо дар миқёси Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди истифода қарор гиранд ва тавсияҳои методии таҳияшуда дар такмили раванди курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон дар самти ба роҳ мондани таълими калонсолон-омӯзгорон мусоидат кунанд. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд мавриди омӯзиш ва тавачҷуҳи мутахассисони соҳаи педагогика, психология ва методикаи таълими Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор гиранд ва онҳоро ҳангоми коркарди ҷанбаҳои методии баланд бардоштани самаранокии дарсҳо ва сифати дониши иштирокчиёни курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон истифода баранд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ:

Натиҷаи корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва натиҷаҳои асосии диссертатсияи Сафарзода дар конференсияҳои илмию амалӣ, мизҳои мудаввар ва семинарҳои илмӣ-методӣ баррасӣ шудаанд.

Ҷорабиниҳои мазкур дар шаҳрҳои Кӯлоб, Душанбе ва Хучанд баргузор шуда, натиҷаҳои, ки муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд, дар нашрияҳои илмӣ тақризшаванда, дар интишороти муаллиф, монографияҳо, васоит ва дастурҳои таълимию методӣ, мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ (РИНЦ) ва ҷумҳуриявӣ дар нашрияҳои шомили Пойгоҳи китобхонаи илмӣ электронии eLIBRARY.ru инъикос ёфта, ба таърифи расидаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия:

Диссертатсия ва автореферати Сафарзода Мунир Ватан ба тартиби таҳия ва талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ чопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия ба таври мухтасар мазмуни диссертатсияро ифода карда, доир ба моҳияти

таҳқиқоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф тасаввуроти аниқро пайдо мекунад.

Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот, асоснокии натиҷаҳои асосӣ, хулоса, муқаррароти таҳқиқоти озмоишӣ ва тавсияҳои тибқи талаботи Комиссия ва Дастурамал аз ҷиҳати илмию-методӣ асоснок карда шуда, ба миқдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисол ва ҷадвалу диаграммаҳо таъмин шудааст.

Кори диссертатсионӣ бо забони фаҳмои тоҷикӣ, тибқи муқаррароти Дастурамал, босаводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷобачогузори қисмҳои алоҳидаи он, пайдарҳамии мантиқӣ ва мутасилии он ба пуррагӣ риоя карда шудааст. Масъалаҳои баррасишаванда ба таври равшану возеҳ оид ба ҳар як боби диссертатсия дар алоҳидагӣ ва диссертатсия дар умум хулоса карда шудааст.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ:

Бо вучуди муваффақиятҳои зиёд ва дастовардҳои илмию амалие, ки дар боло қайд шуданд, диссертатсия ва автореферати он аз камбудихо ҳолӣ нест. Фикр мекунем, қайд кардани онҳо барои тақмили минбаъдаи диссертатсия мадад хоҳад расонд:

1. Муаллиф дар диссертатсия масъалаи ба роҳ мондани таълими калонсолонро дар низоми тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ нишон дода, оид ба тақмили ихтисоси марказҳои таълими калонсолон, ки дар тамоми қаламрави ҷумҳурӣ амал мекунанд, маълумоти кофӣ пешниҳод накардааст. Барои боз ҳам мақоми баландтар пайдо кардани диссертатсия хуб мешуд, агар муаллиф масъалаи таълими калонсолонро дар марказҳои таълими калонсолон низ ба таври муфассал дида мебаромад.

2. Дар диссертатсия ҳангоми баррасии раванди корҳои таҳқиқотӣ, озмоишӣ ва тавсияҳои методӣ масъалаи ба таври мушаххас истифода бурдани методу усулҳои интерактивӣ (инро муносибати босалоҳият талаб мекунад) дар таълими калонсолон, зимни ба роҳ мондани курсҳои тақмили ихтисоси омӯзгорон нишон дода нашудааст. Хуб мешуд, агар муаллиф дар диссертатсияи худ намунаи бевоситаи истифодаи методу усулҳои муосири таълимро дар курсҳои тақмили ихтисоси омӯзгорон нишон медод ва ин барои кормандони муассисаҳои тақмили ихтисос ҳамчун роҳнамо хизмат мекард.

3. Дар матни диссертатсия ва автореферат баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ мавҷуд аст, ки ислоҳи онҳо сифати корро хубтар мекунад.

Албатта, ин камбудихо ва норасогиho арзиши диссертатсияро кам намекунанд.

ХУЛОСА

Довталаб ба мақсадҳои дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузошташуда ноил шуда, вазифаҳои илмӣ таҳқиқотро ба пуррагӣ ҳаллу фасл кардааст ва фарзияи таҳқиқот тасдиқи худро ёфтааст. Диссертатсияи Сафарзода Мунир Ватан кори ба итмомрасидаи илмӣ-таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона ва дар сатҳи хуби илмӣ иҷро карда шудааст.

Диссертатсияи Сафарзода Мунир Ватан дар мавзӯи «Назария ва амалияи андрагогика дар низоми тақмили тахассуси кадрҳои педагогӣ дар шароити нави Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод гардидааст, ба талаботи Низомнома оид ба Шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудаанд, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарризи расмӣ, доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи педагогика, психология
ва методикаи таълими Донишгоҳи
давлатии Хоруғ ба номи М. Назаршоев

Булбулов Ҷумъа

Маълумот барои тамос:

Суроға: 735140, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хоруғ, кӯчаи Шириншоҳ
Шоҳтемур, 109; Тел.: +(992) 2-45-79, +(992) 2-22-48, (раб.) 935-00-62-43 (моб.);
Суроғаи электронӣ: ksu.khorog@mail.ru.

01.03.2024

Имзои Ҷ. Булбулов-ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо, коргузори
махсуси ДДХ ба номи М. Назаршоев

Саидрахмонов Н.С.